ANTIQUE STORE CENSORSHIP IN ROMANIA (1944-1989)

Marius Ŕ George Coşarcă
Librarian, "Justinian the Patriarch" Faculty of Orthodox Teology
University of Bucharest

Abstract: In this paper we have shown the factors responsible for the censorship of the antiques stores in Romania, during 1944-1989. The research was carried out mainly at the National Archives of Romania, where different documents were analysed from the Archives Committee for Press and Prints. Other sources used in this research were taken from the National Library of Romania, the Central University Library in Bucharest, the Orthodox Theology Library in Bucharest, the Library of the Holy Synod, part of the Romanian Patriarchy, and the Romanian Academy Library in Bucharest. Over 45 years the Communist Party had total control over the antiques stores through an institutionalized system, named General Institution of Press and Prints.

Keywords: Censorship, Antiques stores, Communism, Press, Books.

Scurt istoric al cenzurii anticariatelor (1944-1989)

Metodele de cenzură aplicate de comunişti în perioada anilor 1944-1989, au avut un scop precis, şi anume, acela de-a avea control total asupra societăţii românești. În acest sens, profesorul Bogdan Ficeac afirmă: ,,cenzura a reprezentat una din procedurile fundamentale puse în lucru de regimul comunist românesc, care a avut simultan două roluri: acela de a interzice şi epura, şi unul de a crea, prin selecţie ideologică, un front literar, istoric, ştiinţific”[1]. O posibilă definiţie a cenzurii ar putea fi aceasta: „cenzura este un mecanism socio-politico-ideologic cu o îndelungată istorie în procesele de guvernare ale comunităţilor umane, state, naţiuni, religii, regimuri politice, culturi instituţionalizate”[2]. Trebuie să înţelegem că doar prin constrîngere regimul comunist a reuşit să se impună pe toate planurile, inclusiv în ceea ce priveşte lectura şi cărţile.

Astfel, pe lîngă biblioteci și librării au intrat și anticariatele în vizorul cenzurii după cum reiese din rapoartele întocmite de Schäffer[3], care afirma că „în Bucureşti există multe librării şi anticariate”[4]. Prin anticariat se înţelege „acel loc, prăvălie unde se vînd cărţi vechi”[5] sau un „magazin

[1] FICEAC, Bogdan. *Cenzura comunistă şi formarea ,,omului nou”*. Bucureşti: Nemira, 1999, p. 10-11.

[2] CARAVIA, Paul. Studiu Introductiv. CARAVIA, Paul. (coord.). *Gândirea interzisă: Scrieri cenzurate. România 1945-1989*. Cuvânt înainte de Academician Virgil Cândea. Bucureşti: Enciclopedică, 2000, p. 17.

[3] Schäffer este cenzorul care controla anticariatele din București.

[4] COROBCA, Liliana. *Controlul cărţii. Cenzura literaturii în regimul comunist din România*. Bucureşti: Cartea Românească, 2014, p. 29.

[5] CANDREA, Aurel I. ; ADAMESCU, Gheorghe. *Dicţionar enciclopedic lustrat al limbii române din trecut şi de astăzi ,,Cartea Românească”*. Bucureşti: Cartea Românească, 1931, p. 59.

unde se face comerţ cu cărţi vechi de ocazie”[6] ori „întreprindere care achiziţionează şi vinde cărţi vechi sau obiecte vechi de artă”[7].

În apropierea *Casei anticarilor* (vezi fig.1. şi fig. 2.) în zona podului de la Mihai Vodă „într-o clădire nouă au deschis prăvălii de anticariat: fraţii Bîrcă, Nicu Andreescu, Titu Vasilescu, Laura Gh. Cardaş şi Vasile Daschevici.

Fig. 1. Casa Anticarilor – vedere frontală[8].

[6] *Dicţionarul Limbii Române Literare Contemporane*. Vol. I (A-C). Bucureşti: Editura Academiei Republicii Populare Române, 1955, p. 94.

[7] *Dicţionarul Explicativ al Limbii Române* (DEX). Ediţia a II-a. Bucureşti: Univers Enciclopedic, 1998, p. 44.

[8] http://imagoromaniae.ro/images/detailed/5/167291.jpg?t=1512683709, accesat la 18 iulie 2019.

Fig. 2. Casa Anticarilor – vedere laterală[9].

Toţi aceştia şi-au păstrat negoţul cu cărţi pînă în anul 1948 cînd comerţul a fost preluat de Stat",[10] care doar în decursul acelui an, a controlat aproximativ 90 de anticariate, printre care Soly Pach de la Casa veche a anticarilor, Azur Muşoiu din Str. Doamnei nr. 1 şi Herman Pach de pe Calea Victoriei. (vezi fig. 3).

[9] https://i.pinimg.com/originals/20/0e/46/200e4611523882a2c847374fe990c001.jpg, accesat la 18 iulie 2019.

[10] POTRA, George. *Din Bucureştii de altădată*. Bucureşti: Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1981, p. 466.

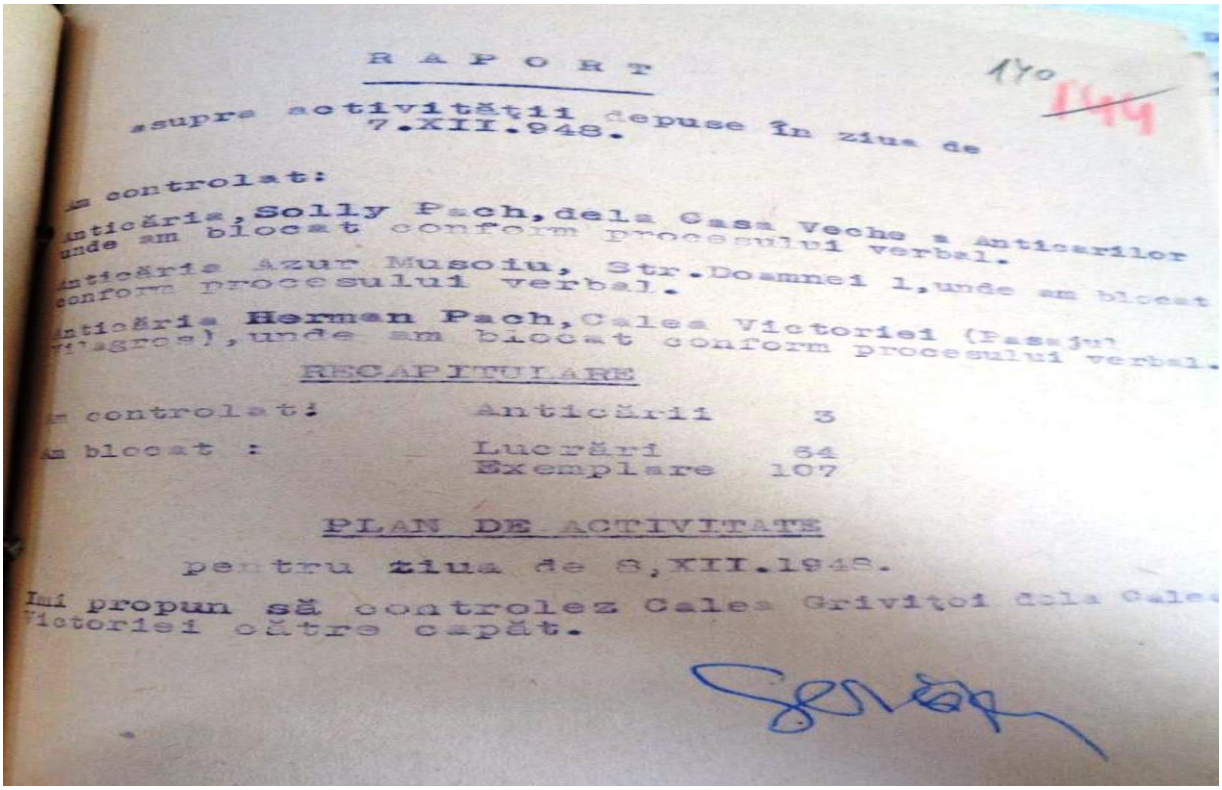

R A P O R T

asupra activităţii depuse în ziua de 7.XII.948.

Am controlat:

Anticăria „Solly Pach", dela Casa Veche a Anticarilor unde am blocat conform procesului verbal.

Anticăria Azur Musoiu, Str. Doamnei 1, unde am blocat conform procesului verbal.

Anticăria Herman Pach, Calea Victoriei (Pasajul Villacrosse), unde am blocat conform procesului verbal.

RECAPITULARE

Am controlat: Anticării 3

Am blocat : Lucrări 64
Exemplare 107

PLAN DE ACTIVITATE

pentru ziua de 8.XII.1948.

Îmi propun să controlez Calea Griviţei dela Calea Victoriei către capăt.

Fig. 3. ANIC, fond Comitetul pentru Presă şi Tipărituri, dosar nr. 7/1948, f. 140.

Astfel, ,,cenzorul Schäffer controlează anticăriile dulap de la Podul Mihai Vodă, aparţinînd lui Gheorghe Şvab, Grigore Antoniu, Lury Wolff, Pascal Finkelstein, Emanuil Gherner, N. Haram, Nissim Abramovici, Ion Ionescu, Aron Wittemberg, George Iliescu, Henrich Kleffner, Moise Rozenthal, Jean Trif, Stefan Lorentz, Herman Kraus, Radu Andreescu, Dumitru Foianu, Vasile Dijmănescu"[11].

Comercializarea cărţilor continua să se desfăşoare într-un flux constant, chiar dacă era atent supravegheată de autorităţi, ,,după cum reiese şi de la Arşavir Acterian, care activa ca librar şi anticar de cărţi la magazinul *Nastratin*, aflat lîngă teatrul de vară *Boema*, în perioada 1946-1949"[12]. Astfel, punînd în balanță abuzurile cenzurii regimului comunist cu abundența în care negustoria cărților vechi se instalase, se poate reliefa apanajul anticariatelor din perioada respectivă. Întrucît o istorie nemărturisită admite pierirea intelectuală, culturală, spirituală a generațiilor viitoare, este de dorit o oarecare independență a anticarilor de ceea ce se numește cenzură comunistă.

Dintr-un ,,raport făcut pe 4 februarie 1949, reiese faptul că Schäffer întîlneşte un vînzător necunoscut de cărţi, care abandonează cărţile la vederea cenzorului. Acesta încearcă să stabilească identitatea acestor vînzători, care erau prezenţi în centrul Capitalei şi sursele de aprovizionare ale colportorilor, iar insistenţa lui va avea foarte curînd rezultatul scontat"[13].

[11] COROBCA, Liliana. *Op. cit.*, p. 29.

[12] ACTERIAN, Arşavir. *Intelectualitatea interbelică între ortodoxie şi tradiţionalism*. Cuvânt introductiv de Eugen Ionescu. Ediție îngrijită de Fabian Anton. Bucureşti: Vremea, 2008, p. 39.

[13] COROBCA, Liliana. *Op. cit.*, p. 28.

Fără îndoială, insistența bulversantă a autorităților în ceea ce privește controlul absolut al acestor magazine, a condus către formațiuni de revoltă sau sustragere din fața reprezentanților forțelor publice de control. Acest gen de fapte a stîrnit motivația autorităților de a dezvolta o legislație de întărire a supravegherii difuzării culturii și artei.

În temeiul art. 44 şi art. 45 din Constituţia Republicii Populare Române şi prin decizia Consiliului de Miniştri nr. 130 din 1949, ,,a fost emis Decretul nr. 64 pentru organizarea Ministerului Artelor şi Informaţiilor, care trebuie să organizeze şi să supravegheze difuzarea culturii şi arta, după cum se arată şi la art. 2 (b), asigură răspîndirea în masele largi populare, a cărţilor, ziarelor şi revistelor”[14].

Astfel, cenzura comunistă dobîndeşte un cadru instituţional începînd cu data de 20 mai 1949 cînd, printr-o hotărîre a Consiliului de Miniştri, a fost înfiinţată Direcţia Generală a Presei şi Tipăriturilor (D.G.P.T.)[15], fiind adoptat și ,,Decretul nr. 214 pentru transformarea Ministerului Artelor și Informațiilor în Ministerul Artelor, care avea prevăzut la articolul 2 că Direcţia Generală a Presei şi Tipăriturilor va trece la noul minister”[16].

Astfel, prin Hotărîrea nr. 612/1949, Serviciul Control avea prevăzut la Art. II (6) ,,să reglementeze funcţionarea librăriilor, anticariatelor de cărţi şi bibliotecilor”[17].

,,Controalele repetate au arătat necesitatea de-a desfiinţa comerţul particular de anticariat de cărţi în mod treptat, în întreaga ţară, începînd cu Capitala. Pentru aceasta în 1949, s-au efectuat controale la 35 de magazine de anticariat de cărţi din care au fost luate 587 lucrări nedifuzabile şi epurate; la o anticărie cu secţie de bibliotecă de împrumut la care s-au blocat 56 cărţi; la opt anticării cu standuri în locuri fixe, care nu aveau autorizaţia de funcţionare a Direcţiei Generale a Presei şi Tipăriturilor”[18]. Acest lucru a condus la reducerea şi treptat la desfiinţarea anticariatelor atît din Bucureşti[19] cît şi din ţară.

Planul a funcționat în totalitate. Se dorea desființarea magazinelor ai căror proprietari luptau în mod solidar pentru autonomia proprie, refuzînd fenomenul de reducție la o instituție exclusiv controlată de Stat. Din păcate, anul 1950 s-a remarcat printr-o acțiune decisivă a autorităților, astfel încît, în București a devenit funcționabil un unic anticariat general, aflat în proprietatea și cîrmuirea Statului. ,,A urmat persecutarea anticarilor, consideraţi persoane duşmănoase, deşi marea lor vină consta în faptul că erau proprietarii unor anticariate”[20], ,,anticarul fiind persoana care se ocupă cu vînzarea şi cumpărarea cărţilor vechi, negustor, cunoscător”[21], ,,colecţionar de obiecte antice”[22].

---

[14] *Monitorul Oficial*, partea I-a, anul CXVII (1949), nr. 42, sâmbătă 19 februarie 1949, p. 1346.

[15] ŞERCAN, Emilia. *Cultul secretului. Mecanismele cenzurii în presa comunistă*. Iaşi: Polirom, 2015, p. 52.

[16] PETCU, Marian. Cenzura în România. În: PETCU, Marian (coord.). *Cenzura în spaţiul cultural românesc*.

Bucureşti: Comunicare.ro, 2005, p. 79.

[17] ANIC, fond Comitetul pentru Presă şi Tipărituri, dosarul nr. 10/1949, f. 8.

[18] COROBCA, Liliana. *Op. cit.* p. 29-30.

[19] Doar în Bucureşti existau aproximativ 30 de centre / anticariate de cărţi a căror control revenea în întregime Direcţiei Generale a Presei şi Tipăriturilor.

[20] COROBCA, Liliana. *Op. cit.* p. 30.

[21] *Mic dicţionar enciclopedic*. Bucureşti: Enciclopedică Română, 1972, p. 41.

Intenția autorităților nu s-a rezumat doar la aceste blamări la nivel instituțional, ci s-a propulsat către persoana umană însăși, proprietari de anticariate, cu scopul desființării definitive a acestor magazine și, implicit, a dezumanizării ori a depersonalizării. Statul a elaborat planuri de lucru pentru categorisirea, clasificarea și repartiția fondurilor create în acest sens.

După cum rezultă dintr-o informare ,,Secţia de control urmăreşte clasificarea, circulaţia, manipularea şi păstrarea tipăriturilor din toate unităţile care se ocupă sub o formă sau alta cu difuzarea lor către Biblioteci, anticariate, librării, pieţe şi paralel cu Secţia edituri dau avizul de topire către Fondul de Stat al cărții (FSC) şi de repartiţie a fondului special către anticariat. Această secţie avea un colectiv format din 4 oameni, fiecare răspunzînd de 4 regiuni din ţară şi 2 raioane din Bucureşti”[23].

Este relevant tipicarismul de care au dat dovadă autoritățile în elaborarea și implementarea actelor de control, atît din punct de vedere teoretic, cît și practic. Subcategorii, liste, adnotări, diferențieri regionale, constituiau doar o mică parte din rutina urmăririi și verificării amănunțite a liniilor de anticariat.

Într-o notă din anul 1956 se menţionează faptul că ,,ar fi de folos o listă de lucrări şi autori din anticariate, de la documentarea anticariatului şi din fondurile diverselor biblioteci.”[24]. În anul 1957, Secţia control prin ,,M. Ionescu, Vigder Litman, T. Barbosa îşi va axa munca de control în provincie în scopul urmăririi felului în care se va face verificarea, pe cont propriu a materialului achiziţionat de la cîteva centre de anticariat din provincie”[25].

O formațiune de Stat specifică, cu puteri depline, creată cu un scop precis, și anume acela de a aplica cenzura oricăror lucrări menite de a destăinui anumite aspecte ale regimului comunist, fiind coroborată cu accentul pus pe un totalitarism pe cale să schimbe mentalități de/a lungul a cîtorva decenii viitoare.

Secţia Control urmărea felul cum se efectua ,,clasificarea, păstrarea, manipularea, şi circulaţia tipăriturilor. În primul rînd urmărea dacă s-au retras lucrările prevăzute în liste, apoi felul cum sunt clasificate cărţile în fond liber şi special, condiţiile de păstrare a fondurilor speciale şi manipularea lor. Acest control se extinde asupra bibliotecilor de orice categorie (cu excepţia celor ale Partidului) dar şi asupra tuturor unităţilor difuzoare de tipărituri: chioşcuri, librării, anticariate, Fondul de Stat al Cărţii”[26]. Extensia departamentelor autoritare de cenzură s-a realizat în mod ferm, cuprinzînd cele mai mici unități teritoriale. Manifestarea acțiunii depline nu s-a încheiat odată cu organizarea structurală continuă, ci și cu aplicarea unei metodologii deloc rudimentare a unor modele cenzurale tipic comuniste.

Cu alte cuvinte, ,,în ceea ce priveşte metodele şi mijloacele folosite, am identificat patru tipuri de cenzură, şi anume: cenzura textului; controlul tirajelor; controlul cotelor de hîrtie; avizarea aprobărilor de imprimare şi difuzare”[27].

---

[22] BREBAN, Vasile. *Dicţionar General al Limbii Române*. Bucureşti: Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1987, p. 52.

[23] ANIC, fond Comitetul pentru Presă şi Tipărituri, dosarul nr. 15/1956, f. 1.

[24] *Ibidem*, f. 20.

[25] ANIC, fond Comitetul pentru Presă şi Tipărituri, dosarul nr. 23/1957, f. 8.

[26] ANIC, fond Comitetul pentru Presă şi Tipărituri, dosarul nr. 16/1956, f. 2.

[27] NEDELCU, Silviu - Constantin. *Cenzurarea presei ortodoxe în comunism.* Bucureşti: Eikon, 2019,

Începînd cu anul ,,1956 şi pînă în 1968, *Serviciul Biblioteci-Anticariat-Muzee*, a exercitat controlul bibliotecilor, al muzeelor, al anticariatelor şi exportului de *carte anticariat* din capitală şi din provincie”[28]. În cursul anului 1965 au fost controlate unităţile de anticariat din Bucureşti, precum şi cele din Timişoara, Cluj, Craiova, Oradea, Galaţi, Bacău, Tîrgu-Mureş, Iaşi şi Piteşti (vezi fig. 4).

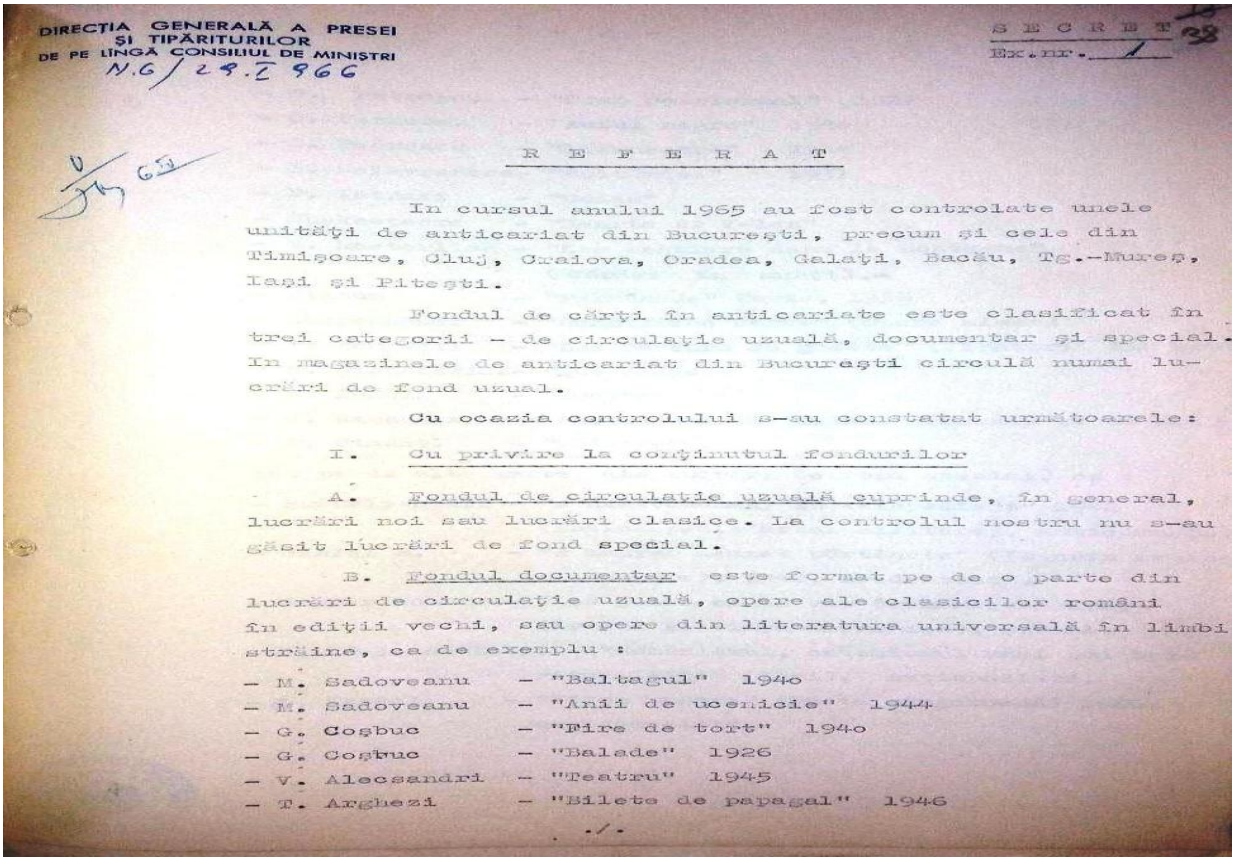

DIRECŢIA GENERALĂ A PRESEI
ŞI TIPĂRITURILOR
DE PE LÎNGĂ CONSILIUL DE MINIŞTRI
N.G/29.I 966

S E C R E T
Ex. nr. 1

38

R E F E R A T

In cursul anului 1965 au fost controlate unele unităţi de anticariat din Bucureşti, precum şi cele din Timişoara, Cluj, Craiova, Oradea, Galaţi, Bacău, Tg.-Mureş, Iaşi şi Piteşti.

Fondul de cărţi în anticariate este clasificat în trei categorii - de circulaţie uzuală, documentar şi special. In magazinele de anticariat din Bucureşti circulă numai lucrări de fond uzual.

Cu ocazia controlului s-au constatat următoarele:

I. Cu privire la conţinutul fondurilor

A. Fondul de circulaţie uzuală cuprinde, în general, lucrări noi sau lucrări clasice. La controlul nostru nu s-au găsit lucrări de fond special.

B. Fondul documentar este format pe de o parte din lucrări de circulaţie uzuală, opere ale clasicilor români în ediţii vechi, sau opere din literatura universală în limbi străine, ca de exemplu :

- M. Sadoveanu - "Baltagul" 1940
- M. Sadoveanu - "Anii de ucenicie" 1944
- G. Coşbuc - "Fire de tort" 1940
- G. Coşbuc - "Balade" 1926
- V. Alecsandri - "Teatru" 1945
- T. Arghezi - "Bilete de papagal" 1946

./.

Fig. 4. ANIC, fond *Comitetul pentru Presă şi Tipărituri*, dosar nr. 64/1966, f. 38.

După cum reiese, dintr-o notă privind controlul anticariatelor doar în perioada aprilie-mai 1965, au fost controlate 6 unităţi de anticariat din Bucureşti şi provincie[29], iar în 1966 au fost controlate următoarele anticariate din provincie: Bacău, Constanţa, Craiova, Botoşani, Satu Mare, Cluj, Timişoara, Arad, Galaţi, Brăila, Tîrgu-Mureş, Piteşti, Ploieşti[30], Lugoj, Reşiţa, Lipova, Suceava, Dorohoi, Gura Humorului, Aiud, Bistriţa, Gherla, Dej, Turda, Braşov, Sibiu, Săcele, Bran, Sfîntu Gheorghe, Mediaş, Sighişoara, Agnita, Blaj, Făgăraş, Piatra-Neamţ Roman, Ploieşti, Buzău, Tîrgovişte, Rîmnicu-Sărat[31]. Aceste controale au avut loc nu numai la anticariatele din ţară ci şi la cele din capitală.

Referitor la ,,anticariatele de Stat, acestea erau subordonate Centrului de Librării București, care avea peste 30 de spații de achiziții, şi anume: pe Calea Moșilor erau două, unul pe bulevardul

p. 151.

[28] COROBCA, Liliana. *Op. cit.*, p. 106.

[29] ANIC, fond Comitetul pentru Presă şi Tipărituri, dosarul nr. 65/1965, f. 187-188.

[30] ANIC, fond Comitetul pentru Presă şi Tipărituri, dosarul nr. 60/1966, f. 44-46.
[31] *Ibidem*, f. 58-59.

Carol I, și unul aproape de Piața Obor, pe bulevardul Ștefan cel Mare, 1 Mai, Academiei, lîngă Librăriile Sadoveanu şi Eminescu și pe Calea Victoriei unde erau cele mai multe”[32]. Aceasta este situaţia anticariatelor din perioada comunistă în România.

Exigențele vremii au impus într-un moment de cotitură, poate, o restructurare a planurilor de organizare a activității Securității și o preluare a atribuțiilor Statului de către aceasta. Se impunea crearea unei instituții în care planul oficial, de cenzură, ascundea și o altă fațetă, aceea de organ de suprimare a oricărui tip de activitate subversivă.

,,Desfiinţarea instituţiei oficiale a cenzurii, eveniment care a avut loc în anul 1977, a avut drept consecinţă imediata reconsiderare a activităţii Securităţii. După desfiinţarea Direcţiei Generale a Presei şi Tipăriturilor / Comisia pentru Presă şi Tipărituri, reiese dintr-un plan de măsuri din 10 ianuarie 1978, că prioritatea ofiţerilor de Securitate era recrutarea personalului tehnic şi administrativ din presă”[33].

Astfel, apare o nouă etapă în procesul de control, adaptată la cerinţele care s-au impus la momentul respectiv. De aceea, ,,la mijlocul anului 1980, o nouă instituţie a fost înfiinţată, şi anume: *Serviciul Lectură* din Consiliul pentru Cultură şi Educaţie Socialistă, un for de îndrumare şi control cenzorial. Acesta a dus, în realitate, la o dublă cenzură”[34]. Noua situație va avea consecințe drastice asupra societății prin dublarea cenzurii, dar poate fi și o anticipare a ceea ce va conduce la răsturnarea regimului comunist în următoarea decadă.

,,Din anul 1977, cenzura a fost efectuată la Consiliul Culturii şi Educaţiei Socialiste, dar într-o formă mult mai rafinată, întrucît conducătorii acestui Consiliu au reuşit să transfere, treptat responsabilitatea activităţii de cenzură asupra tuturor celor aflaţi în funcţii de conducere în presă şi în celelalte instituţii axate sau avînd tangenţă cu vehicularea informaţiilor de orice natură şi sub orice formă”[35].

Referitor la breasla anticarilor, îi putem aminti: pe ,,Corneliu Beda, cel mai titrat anticar şi şeful anticariatului de pe Calea Moșilor, absolvent de istorie, muzeograf, membru fondator al clubului colecţionarilor: cartofili, numismaţi, filatelişti”[36], și pe ,,Simion Mihuță, cunoscut ca *decanul anticarilor*”[37], dar și pe ,,Mircea Sterescu, fostul bibliotecar al Casei Regale care în perioada comunistă avea acasă anticariat particular, unde puteai găsi cărți minunate, multe dintre ele interzise de regim”[38]. ,,Acesta a fost arestat în 1960 pentru că vindea cărţi sau le împrumuta contra cost”[39].

---

[32] ALEXA, Cătălin. *Vechi meserii urbane. Meserii rare în oraşul de azi*. Bucureşti: Etnologică, 2018, p. 16.

[33] ŞERCAN, Emilia. *Op. cit.*, p. 175.

[34] COROBCA, Liliana. *Op. cit.*, p. 266.

[35] *Ibidem*, p. 269-270.

[36] http://www.imagist.ro/nicolae-muscel-anticarul-cu-joben/, accesat la 15 mai 2019.

[37] https://emiliachebac.com/anticar-de-bucuresti/, accesat la 29 mai 2019.

[38] https://www.totb.ro/poate-unul-dintre-ultimii-anticari-adevarati-din-romania/, accesat la 15 mai 2019.

[39] IONIŢOIU, Cicerone. *Victimele terorii comuniste. Arestaţi, torturaţi, întemniţaţi, uciși*. *Dicţionar S*. Bucureşti: Maşina de scris, 2008, p. 406.

,,Pînă în 1989 existau cărți la secret și volume interzise, pe motive: politice, religioase, sexuale şi sociale”[40], pentru care se putea intra la închisoare. ,,Între anticari şi cumpărători nu aveau loc discuţii despre cărțile interzise, decît atunci cînd se ajungea la un anumit nivel, după cum afirmă domnul Nicolae Muscel cunoscut ca *anticarul cu joben*”[41], care a deschis prima firmă de anticariat din România, în Bucureşti, după 1990.

,,Controlul preventiv aplicat iniţial presei, apoi cărţilor, constituie etapa cea mai importantă a cenzurii din această perioadă şi a avut efectele cele mai drastice asupra schimbării mentalităţii societății românești în timpul regimului comunist”[42].

După anul 1990 mass-media, editurile, librăriile, bibliotecile şi anticariatele au fost eliberate de sub tirania cenzurii, după cum reiese şi din Constituţia României din 1991, unde la Articolul 30 (2) este menţionat faptul că ,,cenzura de orice fel este interzisă”[43].

Concluzii:

În perioada anilor 1944-1989 cenzura s-a exercitat pe toate planurile, după cum am arătat, pe baza documentelor consultate şi a cercetărilor efectuate, în special la Arhivele Naționale ale României, la sediul din Bucureşti.

S-a constatat faptul că cenzura exercitată asupra bibliotecilor și anticariatelor, prin controlul instituționalizat, aplicat presei și cărţilor, a avut efectele cele mai drastice asupra schimbării mentalităţii colective a societății românești, cu repercursiuni puternice după anul 1990.

Bibliografie selectivă

1. Documente de arhivă

1. ANIC, fond Comitetul pentru Presă şi Tipărituri, dosarul nr. 7/1948, f. 140.
2. ANIC, fond Comitetul pentru Presă şi Tipărituri, dosarul nr. 10/1949, f. 8.
3. ANIC, fond Comitetul pentru Presă şi Tipărituri, dosarul nr. 15/1956, f. 1, 20.
4. ANIC, fond Comitetul pentru Presă şi Tipărituri, dosarul nr. 16/1956, f. 2 .
5. ANIC, fond Comitetul pentru Presă şi Tipărituri, dosarul nr. 23/1957, f. 8.
6. ANIC, fond Comitetul pentru Presă şi Tipărituri, dosarul nr. 65/1965, f. 187-188.
7. ANIC, fond Comitetul pentru Presă şi Tipărituri, dosarul nr. 60/1966, f. 44-59
8. ANIC, fond Comitetul pentru Presă şi Tipărituri, dosarul nr. 64/1966, f. 38.

2. Legislație

[40] KAROLIDES, Nicholas J. ; BALD, Margaret ; DAWN, Sova B. *100 de cărţi interzise. O istorie a cenzurii în literatura mondială*. Ediția a doua. Piteşti: Paralela 45, 2009, p. 479-481.

[41] ALEXA, Cătălin. *Op. cit.*, p. 16.

[42] COROBCA, Liliana. *Op. cit.*, p. 13.

[43] *Monitorul Oficial*, partea I, anul III (1991), nr. 233, Joi 21 noiembrie 1991, p. 5.

1. *Monitorul Oficial*, partea I-a, anul CXVII (1949), nr. 42, sîmbătă 19 februarie 1949.
2. *Monitorul Oficial*, partea I, anul III (1991), nr. 233, joi 21 noiembrie 1991.

3. Dicţionare, enciclopedii, lexicoane

1. BREBAN, Vasile. *Dicţionar General al Limbii Române*. Bucureşti: Ştiinŝifică şi Enciclopedică, 1987.
2. CANDREA, Aurel I. ; ADAMESCU, Gheorghe. *Dicţionar Enciclopedic Ilustrat al Limbii Române din trecut şi de astăzi ,,Cartea Românească"*. Bucureşti: Cartea Românească, 1931.
3. *Dicţionarul Explicativ al Limbii Române* (DEX). Ediŝia a II-a. Bucureşti: Univers Enciclopedic, 1998.
4. *Dicţionarul Limbii Române Literare Contemporane*. Vol. I (A-C). Bucureşti: Editura Academiei Republicii Populare Române, 1955.
5. IONIŜOIU, Cicerone. *Victimele Terorii Comuniste. Arestaţi, torturaţi, întemniţaţi, ucişi. Dicţionar S*. Bucureşti: Maşina de scris, 2008.
6. *Mic Dicţionar Enciclopedic*. Bucureşti: Enciclopedică Română, 1972.

4. Lucrări de specialitate

1. ACTERIAN, Arşavir. Ediție îngrijită de Fabian Anton. *Intelectualitatea interbelică între Ortodoxie şi Tradiţionalism*. Cuvînt introductiv de Eugen Ionescu. Bucureşti: Vremea, 2008.
2. ALEXA, Cătălin. *Vechi meserii urbane: meserii rare în oraşul de azi*. Bucureşti: Etnologică, 2018.
3. COROBCA, Liliana. *Controlul cărţii. Cenzura literaturii în regimul comunist din România*. Bucureşti: Cartea Românească, 2014.
4. FICEAC, Bogdan. *Cenzura comunistă şi formarea ,,omului nou"*. Bucureşti: Nemira, 1999.
5. KAROLIDES, Nicholas J. ; BALD, Margaret ; DAWN, Sova B. *100 de cărţi interzise. O istorie a cenzurii în literatura mondială*. Ediția a doua. Piteşti: Paralela 45, 2009.
6. NEDELCU, Silviu - Constantin. *Cenzurarea presei ortodoxe în comunism*. Bucureşti: Eikon, 2019.
7. POTRA, George. *Din Bucureştii de altădată*. Bucureşti: Ştiinŝifică şi Enciclopedică, 1981.
8. ŞERCAN, Emilia. *Cultul secretului. Mecanismele cenzurii în presa comunistă*. Iaşi: Polirom, 2015.

5. Articole/studii de specialitate

1. CARAVIA, Paul. Studiu Introductiv. În: CARAVIA, Paul. (coord.). *Gîndirea interzisă: Scrieri cenzurate. România 1945-1989*. Cuvînt înainte de Academician Virgil Cîndea. Bucureşti: Enciclopedică, 2000, p. 17-40.
2. PETCU, Marian. Cenzura în România. În: PETCU, Marian (coord.). *Cenzura în spaţiul cultural românesc*. Bucureşti: Comunicare.ro, 2005, p. 15-113.

6. Webgrafie

1. http://www.imagist.ro/nicolae-muscel-anticarul-cu-joben/, accesat la 15 mai 2019.
2. https://www.totb.ro/poate-unul-dintre-ultimii-anticari-adevarati-din-romania/, accesat la 15 mai 2019.

3. https://emiliachebac.com/anticar-de-bucuresti/, accesat la 29 mai 2019.
4. https://i.pinimg.com/originals/20/0e/46/200e4611523882a2c847374fe990c001.jpg, accesat la 18 iulie 2019.
5. http://imagoromaniae.ro/images/detailed/5/167291.jpg?t=1512683709, accesat la 18 iulie 2019.